DOMSTOLENS DOM (femte afdeling)
26. november 1985 *

I sag 182/84

angående en anmodning, som Gerechtshof, Arnhem, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

Miro BV, Zaandam,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 30 i henseende til en national bestemmelse om salg af genever,

har

DOMSTOLEN (femte afdeling)

sammensat af afdelingsformanden U. Everling, dommerne R. Joliet, O. Due, Y. Galmot og C. Kakouris,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: P. Heim

efter at der er afgivet indlæg af:

— Miro BV ved advokat O. W. Brouwer, Amsterdam,

— den nederlandske regering, under den skriftlige forhandling ved Secretarisgeneraal i udenrigsministeriet I. Verkade, og under den mundtlige forhandling ved A. Bos,

— den belgiske regering ved direktør i ministeriet for udenrigsanliggender, udenrigshandel og udviklingssamarbejde R. Hobaer, bistået af T. Biebaut,

* Processprog: Nederlandsk.

— Forbundsrepublikken Tysklands regering, under den skriftlige forhandling ved kontorchef i økonomiministeriet M. Seidel og professor i jura ved universitetet i Münster A. Bleckmann, og under den mundtlige forhandling ved A. Bleckmann,

— den italienske regering, under den skriftlige forhandling ved Avvocato dello Stato M. Conti, og under den mundtlige forhandling ved O. Fiumara,

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved Th. van Rijn, den juridiske tjeneste,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 11. juli 1985,

afsagt følgende

DOM

(Sagsfremstillingen udelades)

Præmisser

1 Ved dom af 18. juni 1984, indgået til Domstolen den 10. juli 1984, har Gerechtshof, Arnhem, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af traktatens artikel 30 for at kunne tage stilling til, om anvendelsen af nationale regler om brugen af betegnelsen genever på produkter indført fra andre medlemsstater er forenelig med forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner.

2 Spørgsmålet er rejst under en anke, som Miro BV har iværksat af en dom afsagt af Arrondissementsrechtbank Arnhem, hvorved selskabet efter en straffesag anlagt af anklagemyndigheden i Arnhem blev idømt en bøde for overtrædelse af »Verordening benaming van jenever« (den nederlandske anordning om betegnelsen genever) af 22. august 1979.

3 Verordening benaming van jenever forbyder i artikel 2, stk. 1, anvendelsen af »betegnelsen jenever eller genever, Schiedamse jenever (genever), Schiedam, Schiedammer, Holland Gin, Friesche jenever (genever), graanjenever (genever), Hollandse jenever (genever), Oude Klare eller andre lignende betegnelser, som med rimelighed kan få køberne til at antage, at der er tale om genever«, på en drikkevare, som ikke svarer til definitionen af genever i anordningens artikel 1, stk. 4. Denne artikel bestemmer bl.a., at genever skal have et alkoholindhold på mindst 35%.

4 Miro, som bl.a. driver udsalgssteder for spiritus i Nederlandene, begyndte i 1983 at udbyde genever indført fra Belgien med et alkoholindhold på 30% til salg i Nederlandene. På flaskerne var der klæbet etiketter med angivelsen »Nolens — Supra Hasselt — Jonge Jenever — Genever — 30% vol.« samt fabrikantens navn »NV GSF Bruggeman SA, B-9000 Gent Grauwpoort 1«.

5 Det fremgår af sagen, at der i Belgien længe er blevet fremstillet og solgt genever med et alkoholindhold på kun 30%, og at der på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i sagen ikke fandtes særlige regler om minimumsalkoholindholdet for genever i denne medlemsstat. Efter de faktiske omstændigheder i sagen er minimumsalkoholindholdet for genever blevet fastsat til 30% ved kongelig belgisk anordning af 6. juni 1984.

6 På fællesskabsplan har Rådet endnu ikke truffet afgørelse med hensyn til et forslag, der er forelagt Rådet af Kommissionen den 22. juni 1982, til en forordning om fastlæggelse af almindelige regler for definition, betegnelse og præsentation af alkoholholdige drikkevarer og vermouth og anden vin af friske druer tilsat aromastoffer (EFT C 189, s. 7), hvorefter genever skal have et minimumsalkoholindhold på 30%.

7 Under undersøgelsen af, om anvendelsen af Verordening benaming van jenever på »Nolens jonge jenever«, som Miro havde indført fra Belgien, var forenelig med EØF-traktatens artikel 30, fastslog Gerechtshof, Arnhem, at anvendelsen af anordningen gjorde afsætningen af produktet i Nederlandene vanskeligere og bekosteligere, fordi det var nødvendigt at ændre etiketten og opgive den traditionelle betegnelse. Under henvisning til Domstolens dom af 20. februar 1979 (Rewe-Zentral

AG, sag 120/78 — »Cassis de Dijon« — Sml. s. 649) fandt den, at etiketten på »Nolens jonge jenever« tilstrækkeligt tydeligt angav, at der var tale om et produkt hidrørende fra Belgien med et alkoholindhold på 30%, og at der således ikke forelå nogen risiko for forveksling med den nederlandske genever med et alkoholindhold på 35% eller mere og til en højere pris, og at der derfor ikke var noget uomgængeligt hensyn til forbrugerbeskyttelse, der kunne begrunde et forbud mod salg af »Nolens jonge jenever« i Nederlandene.

8 Gerechtshof, Arnhem, var derimod i tvivl om, hvorvidt et sådant forbud kunne være nødvendigt af hensyn til redelig handelsskik. Den anførte i denne forbindelse, at destillatørerne i Nederlandene, som kun kan bringe genever med et alkoholindhold på mindst 35% i handelen — selv om der ikke er fare for forveksling — konkurrencemæssigt er ringere stillet på grund af forskellen i beskatning i form af afgifter og moms af genever med et alkoholindhold på 30% og med et alkoholindhold på 35%, en forskel, som ifølge Gerechtshof androg 1,62 HFL i foråret 1983 og 1,89 HFL fra den 1. februar 1984.

9 For at fjerne denne tvivl forelagde Gerechtshof, Arnhem, Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Såfremt

1) der i medlemsstat A findes lovbestemmelser, som for en bestemt art alkoholholdige drikkevarer — herefter benævnt genever — fastsætter et minimumsalkoholindhold på 35% og indeholder et med straf sanktioneret forbud mod at anvende betegnelsen genever for »genever« med et lavere alkoholindhold;

2) salget af genever i medlemsstat A i 1982 repræsenterede ca. 45% af det samlede marked for destillerede drikkevarer;

3) forskellen i afgift og moms pr. liter destilleret drikkevare med et alkoholindhold på 30 henholdsvis 35% i medlemsstat A ved salg til forbrugere i alt androg 1,62 HFL (og fra 1. februar 1984 andrager 1,89 HFL);

4) der ikke i medlemsstat B findes nogen lovbestemmelse, som fastsætter et minimumsalkoholindhold for genever;

5) der endnu ikke findes en fælles ordning vedrørende fremstilling og salg af genever i EØF;

skal en udvidelse af forbudet i medlemsstat A til også at omfatte genever med et alkoholindhold på 30%, som lovligt fremstilles og forhandles i medlemsstat B — som har til følge, at forhandlingen af drikkevaren i medlemsstat A hæmmes eller hindres — da anses for en i henhold til EØF-traktatens artikel 30 forbudt foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion?«

10 Med spørgsmålet opfordres Domstolen til at uddybe sin nedenfor omtalte praksis vedrørende forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning i traktatens artikel 30 med henblik på et tilfælde som det foreliggende. Ifølge denne praksis må hindringer i de frie varebevægelser inden for Fællesskabet, der følger af forskelle i de nationaleregler, i mangel af fællesskabsregler om afsætningen af de omhandlede produkter accepteres i det omfang, hvor reglerne anvendes ens på indenlandske og indførte produkter og kan begrundes som nødvendige til opfyldelsen af uomgængelige krav, bl.a. hensynet til forbrugerbeskyttelse og redelig handelsskik.

11 Hvad angår hensynet til forbrugerbeskyttelse, finder Miro, den belgiske regering og Kommissionen under henvisning til det af Gerechtshof, Arnhem, i forelæggelsesdommen anførte, at hensynet til forbrugerbeskyttelsen i det konkrete tilfælde er tilstrækkelig tilgodeset ved etiketten, som indeholder klare angivelser om produktets oprindelse og dets alkoholindhold.

12 Ifølge den nederlandske og den tyske regering er den omtvistede nederlandske lovgivning begrundet i uomgængelige hensyn til forbrugerbeskyttelsen. De anser nemlig forholdsregler i forbindelse med etiketteringen for utilstrækkelige til at udelukke risikoen for, at forbrugeren forveksler den traditionelle drikkevare med et andet produkt med et lavere alkoholindhold. De har i denne forbindelse navnlig gjort gældende, at størstedelen af forbrugerne — som er uvidende om, at den drikkevare, der traditionelt kaldes genever, skal have et alkoholindhold på 35%, og som kun kender denne drikkevare — ikke advares tilstrækkeligt blot ved angi-

velser på flaskens etiket. Sådanne forholdsregler har i hvert fald ingen virkning ved salg inden for hotel- og restaturationsbranchen.

13 I denne forbindelse har den tyske regering desuden gjort gældende, at spørgsmålet om, hvorvidt et forbud mod anvendelse af betegnelsen genever på produkter, der ikke opfylder visse betingelser, er nødvendigt, afhænger af den opfattelse, man i det pågældende land har af samhandelen. Da de nationale myndigheder er dem, der bedst kan bedømme disse faktiske forhold, tilkommer det dem og ikke Domstolen at træffe afgørelse herom. Når den nationale lovgiver, som har kompetence til at træffe en sådan afgørelse, har afgjort spørgsmålet, er den nationale ret forpligtet til at respektere afgørelsen.

14 Med hensyn til denne opfattelse må det fastslås, at traktatens artikel 30, i øvrigt lige så lidt som artikel 36, giver medlemsstaterne enekompetence på visse områder. Når national lovgivning for at opfylde uomgængelige krav, der anerkendes af fællesskabsretten, lægger hindringer i vejen for det grundlæggende princip om frie varebevægelser, skal den holde sig inden for de grænser, som fællesskabsretten fastlægger. Det tilkommer Domstolen, som i sidste instans har kompetence til at fortolke fællesskabsretten, og de nationale retter, som træffer afgørelse på grundlag af denne fortolkning, at påse, at dette sker. Den tyske regerings opfattelse er, når alt kommer til alt, det samme som at benægte denne kontrol og er derfor i modstrid med fællesskabsrettens enhed og effektivitet. Den må derfor forkastes.

15 Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt den nederlandske lovgivning er nødvendig for at beskytte forbrugerne, er det tilstrækkeligt at bemærke, at Gerechtshof, Arnhem, i sin forelæggelsesdom har fastslået, at etiketteringen af »Nolens jonge jenever« i det konkrete tilfælde var tilstrækkelig til at udelukke risikoen for forveksling hos forbrugeren, og at anvendelsen af den nederlandske lovgivning på dette produkt ikke var begrundet i uomgængelige hensyn til forbrugerbeskyttelsen. Det fremgår derfor, at den nationale ret ikke har villet forelægge Domstolen dette problem.

16 I nærværende sag er der derfor kun anledning til at drøfte spørgsmålet om, hvorvidt hensynet til redelig handelsskik kan begrunde anvendelsen af den omhandlede nederlandske lovgivning på indførte produkter, navnlig i betragtning af den

konkurrencefordel, som de udenlandske producenter opnår på det nederlandske marked som følge af den prisforskel, der opstår, fordi afgifterne og momsen er proportionale med alkoholindholdet.

17 For så vidt angår hensynet til redelig handelsskik, har Miro rejst tvivl om, hvorvidt dette kan gøres gældende, når hensynet til forbrugerbeskyttelse ikke kommer på tale. Ifølge Miro kommer dette faktisk ud på det samme som at beskytte de indenlandske producenter mod konkurrence fra indførte produkter. Selskabet har desuden anført, at de nederlandske producenter udbyder genever fremstillet til eksport i Nederlandene og med et alkoholindhold på 30% til salg i Belgien.

18 Den belgiske regering har navnlig anført, at der i Belgien i mange år og traditionelt er blevet fremstillet genever med et alkoholindhold på 30%. Et land kan ikke have monopol på en artsbetegnelse på et produkt. Det er i overensstemmelse med normal konkurrence på et fælles marked at give forbrugeren mulighed for at vælge under hensyn til kvalitet og pris.

19 Kommissionen mener, at begrebet redelig handelsskik henviser til reglerne om illoyal konkurrence, som f.eks. er nævnt i Pariser-konventionen om en union til beskyttelse af industriel ejendomsret. Dette begreb har altid sigtet til visse former for adfærd fra de erhvervsdrivendes side, og ikke til objektive markedsvilkår såsom beregningen af moms og afgifter. Det kan derfor ikke begrunde et forbud som det, der er tale om i nærværende sag.

20 Den nederlandske regering har understreget, at den nederlandske produktion af genever er den største i verden. Alkoholindholdet på 35% er et af de kendetegn, der er uadskilleligt forbundet med dette traditionelle indenlandske produkt. Uden et forbud mod at anvende traditionelle betegnelser på et produkt, der ikke er i overensstemmelse med disse traditioner, vil det være umuligt at opretholde kvalitetsniveauet, og man vil blive nødt til at anerkende selv drikkevarer med et alkoholindhold på 20% eller 15% som genever. Det er nødvendigt at forhindre, at producenterne af et andet produkt drager fordel af et verdenskendt produkts gode ry og desuden opnår en økonomisk fordel på grund af forskelle, der skyldes afgifter og moms, der er proportionale med alkoholindholdet.

21 I samme forbindelse har den italienske regering gjort gældende, at ligestillingen af konkurrerende producenter er et væsentligt led i en loyal konkurrence mellem dem. Når denne ligestilling — som i det foreliggende tilfælde — bringes i fare på grund af forskelle i beskatningen af substituerbare varer som genever med et alkoholindhold på 30% og med 35%, kan en medlemsstat med føje forhindre, at nogle erhvervsdrivende får en illoyal konkurrencefordel af disse forskelle, ved at forbyde dem at udbyde deres produkt til salg under samme betegnelse.

22 Domstolen skal i første række bemærke, at det i henhold til Domstolens faste praksis (jfr. dommene af 20. 2. 1975, Kommissionen mod Tyskland, sag 12/74, Sml. s. 181, og af 9. 12. 1981, Kommissionen mod Italien, sag 193/80, Sml. s. 3019) ville være uforeneligt med traktatens artikel 30 og fællesmarkedets formål, hvis en national lov kunne forbeholde en artsbetegnelse for en indenlandsk produkttype på bekostning af andre typer, der bl.a. fremstilles i andre medlemsstater, ved at tvinge producenterne af sidstnævnte til at anvende betegnelser, som forbrugeren ikke kender eller værdsætter mindre.

23 Det er rigtigt, at fastsættelsen af grænseværdier for drikkevarers alkoholindhold kan tjene til at standardisere forhandlede produkter og deres mærkning, hvilket indebærer en større gennemsigtighed i handelen. Det kan derfor i princippet ikke benægtes, at en medlemsstat har mulighed for, i mangel af fællesskabsregler, at fastsætte regler, hvorefter retten til at anvende visse traditionelle betegnelser er betinget af overholdelsen af et minimumsalkoholindhold.

24 Som Domstolen imidlertid har fastslået i sin dom af 13. marts 1984 (Prantl, sag 16/83, Sml. s. 1299), skal sådanne hensyn som hensynet til redelig handelsskik under en fælles markedsordning sikres under gensidig respekt af traditionelle sædvaner, der loyalt og traditionelt anvendes i de forskellige medlemsstater.

25 Det kan derfor ikke anses for nødvendigt af hensyn til redelig handelsskik, at nationale regler, der fastsætter et minimumsalkoholindhold for en traditionel drikkevare, overholdes af produkter af samme type, der er indført fra en anden

medlemsstat, når disse produkter loyalt og traditionelt fremstilles og sælges under samme betegnelse i oprindelsesmedlemsstaten, og når køberne informeres på passende måde. Det grundlæggende princip om et enhedsmarked og dets naturlige følge, de frie varebevægelser, ville nemlig blive illusorisk, hvis den fri bevægelighed for indførte produkter under sådanne omstændigheder blev gjort betinget af, at der fandtes fællesskabsregler.

26 Den omstændighed, at de indførte produkter kan opnå prisfordele som følge af anvendelsen af indenlandsk moms og afgifter, der er proportionale med alkoholindholdet, er uden betydning i denne sammenhæng. Sådanne forskelle i moms og afgifter i kraft af en national lovgivning er en del af de objektive konkurrencevilkår, som det står enhver erhvervsdrivende frit for at benytte sig af, forudsat at køberne informeres, således at de frit kan foretage deres valg under hensyn til produkternes kvalitet og pris.

27 Det af Gerechtshof, Arnhem, forelagte spørgsmål må derfor besvares med, at forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner i EØF-traktatens artikel 30 er til hinder for, at en medlemsstat anvender nationale bestemmelser, som gør retten til at anvende betegnelsen på en indenlandsk drikkevare betinget af overholdelsen af et minimumsalkoholindhold, på produkter af samme type indført fra en anden medlemsstat, når disse produkter loyalt og traditionelt fremstilles og sælges under samme betegnelse i oprindelsesmedlemsstaten, og når køberne informeres på passende måde.

Sagens omkostninger

28 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske, den belgiske, den tyske og den italienske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (femte afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Gerechtshof, Arnhem, ved dom af 18. juni 1984, for ret:

Forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner i EØF-traktatens artikel 30 er til hinder for, at en medlemsstat anvender nationale bestemmelser, som gør retten til at anvende betegnelsen på en indenlandsk drikkevare betinget af overholdelsen af et minimumsalkoholindhold, på produkter af samme type indført fra en anden medlemsstat, når disse produkter loyalt og traditionelt fremstilles og sælges under samme betegnelse i oprindelsesmedlemsstaten, og når køberne informeres på passende måde.

Everling Joliet

Due Galmot Kakouris

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. november 1985.

P. Heim
Justitssekretær

U. Everling
Formand for femte afdeling